

Alevî Geleneğe Mensup Ocak ve Gruplar Hakkında Yapılacak Araştırmalarda Dikkate Alınması Gerekli Bazı Hususlar

Cenkşu Üçer

 <https://orcid.org/0000-0001-9874-2990> | cenksu.ucer@ybu.edu.tr

Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Kelam ve İtikadi
İslam Mezhepleri Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Öncelikle belirtmelidir ki, çalışmamızın başlığında yer alan ocak kelimesi, ocak sistemine dayalı geleneksel yapıyı; grup kelimesi ise şehirleşmeyle birlikte ortaya çıkan yeni yapıyı ifade etmektedir. Geçmişte her biri mensup olduğu ocak ismiyle anılan, bugün itibarıyla ise daha çok Alevî nitelemesi kullanılan ocak ve gruplar, ülkemizde ve dünyada yaşanan gelişmelere bağlı olarak özellikle 1990'lı yıllarda görülen kimlik politikaları bağlamında sıcak bir gündem konusu olmuştur. Bu çerçevede konu hakkında gerek sosyal gerek kültürel farklı alanlarda bir canlılık yaşanmış, bu canlılık akademik çalışmalarda da görülmüştür. Nitekim farklı disiplinlerden pek çok araştırmacı konu hakkında çalışmalar ortaya koymuştur. Bu bağlamda pek çok araştırma yapılmış, kitaplar kaleme alınmış, makaleler yayımlanmış, dergiler özel sayılar neşretmiş, pek çok ulusal ve uluslararası sempozyum vb. düzenlenmiştir. Bu süreçte yeni bir kimlik inşası olgusuna da tanıklık edilmiştir. Değişik disiplinlerin metodolojik farklılıkları ve hassasiyetlerinden kaynaklı farklılıklar bir yana, kişilerin şahsi duruşlarını Alevî geleneğe mal ederek bu sürece katılmaları, gelenek hakkında hemen hemen her konuda bir karmaşanın yaşanmasına neden olmuştur. Farklı ocak yapılanması gerçeğine dayalı olarak iman esaslarıyla ilgili kabullerden ibadet hayatı uygulamalarına; âdâb erkândan dedelik, düşkünlük, musâhiblik gibi bir takım sosyal kurumsal yapılara varıncaya kadar bütün alanlarda geleneksel olarak gelenek mensupları arasında var olan farklılıklara yeni duruma göre ortaya çıkan farklılıklar da eklenince, gelenek hakkındaki karmaşa daha belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda alan araştırmaları başta olmak üzere Alevî geleneğe mensup ocak ve gruplar hakkında yapılacak çalışmalarda sağlıklı sonuçlar elde etmek için birtakım hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu hususlar hakkında şu ana noktalara işaret etmekte fayda vardır. Alevî nitelemeli gelenek ya da mensupları ocak ve gruplar hakkında yapılacak bir çalışma, kuvvetli bir İslâm ilahiyatı, mezhepler tarihi, tasavvuf, tasavvuf düşüncesi, tasavvuf tarihi, tasavvuf edebiyatı, edebiyat, tarih, dinler tarihi, sosyoloji, antropoloji, fenomenoloji gibi farklı sosyal bilimlerin nosyonu ve metodolojisini ve disiplinler arası bir çalışmayı gerekli kılmaktadır. Yapılan her çalışma Alevî gelenek mensupları için bir tasavvuf ve tarikat hayatı söz konusu olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Bu noktada Alevî gelenek türdeşleri olan diğer tasavvuf ekolleri ile kıyaslanmalıdır. Ayrıca bütün çalışmalar Alevî gelenekte var olan ocak yapılanmasını dikkate alarak yürütülmelidir. Bu bağlamda her ocağın birbirinden gerek tasavvuf ekolü mensubiyeti gerek silsile açısından farklı olduğunu, bu farklılığın iman esaslarından ibadet hayatına, cem, semah gibi âdâb ve erkândan dedelik, düşkünlük, musâhiblik gibi bir takım sosyal kurumsal yapılara, şiirlere

deyiş ve nefes ismi verilmesinden âdâb ve erkâna dair eserlere varıncaya kadar farklı anlayış, içerik ve uygulamalara neden olduğu göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler

İslam Mezhepleri Tarihi, Alevî Gelenek, Tasavvuf ve Tarikat Hayatı, Ocak Sistemi.

Etik Beyan	Bu çalışma, 1. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Alevî Geleneğe Mensup Ocak ve Gruplar Hakkında Yapılacak Araştırmalarda Dikkate Alınması Gerekli Bazı Hususlar" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	14.07.2021
Kabul Tarihi	05.08.2021
Yayın Tarihi	29.08.2021
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat
Araştırma Alanı	Bildiriler, İslam Mezhepleri Tarihi
Sempozyum	:
Adı	1. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/1
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 28-29 Ağustos 2021
Sponsor	Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	5. Oturum - 29 Ağustos 2021 Pazar 10:00 - 11:00
Telif Hakkı	© 2021 Cenksu Üçer. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Üçer, Cenksu. "Alevî Geleneğe Mensup Ocak ve Gruplar Hakkında Yapılacak Araştırmalarda Dikkate Alınması Gerekli Bazı Hususlar". 1. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 93-96. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8

Some Matters to be Considered in Research on Ocak's (Lodges) and Groups Belonging to the Alevi Tradition

Cenkşu Üçer

 <https://orcid.org/0000-0001-9874-2990> | cenksu.ucer@ybu.edu.tr

Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Basic Islamic Studies Department of Kalâm and History of Islamic Sects, Ankara, Turkey

Abstract

First of all, it should be noted that the word “Ocak” in the title of our study refers to the traditional structure based on the Ocak system; the word Group, on the other hand, refers to the new structure that emerged with urbanization. In the past, the “Ocak”s, and groups, each of which was known by the name of the Ocak to which they belonged,, and today more often used the term Alevi, became a hot topic in the context of identity politics, especially in the 1990s, depending on the developments in our country, and in the world. In this framework, there has been liveliness in social, and cultural different fields about the subject,, and this liveliness has been seen in academic studies. As a matter of fact, many researchers from different disciplines have published studies on the subject. In this context, a lot of research has been done, books have been written, articles have been published, journals have published special issues,, and many national, and international symposiums were organized. In this process, a new identity construction phenomenon has also been witnessed. Apart from the differences arising from the methodological differences, and sensitivities of different disciplines, people's participation in this process by attributing their personal stances to the Alevi tradition has caused confusion in almost every aspect of the tradition. Based on the fact of structuring different “Ocak”s, from acceptances related to the principles of faith to practices of worship; From manners, and etiquettes (âdâb erkân) to some social institutional structures such as “dedelik”, fondness (düşkünlük), brotherhood (musâhiblik), when the differences that arise according to the new situation are added to the differences that traditionally exist among members of tradition in all fields the confusion about tradition has become more apparent. In this context, a number of issues should be taken into account in order to obtain healthy results in studies to be carried out on the “Ocak”s, and groups belonging to the Alevi tradition, especially in field studies. It is useful to point out the following main points about these issues. A study about the Alevi-qualified tradition or its members, the “Ocak”s, and groups, requires notion, and methodology of different social sciences like Islamic theology, history of sects, Sufism, Sufi thought, Sufi history, Sufi literature, literature, history, history of religions, sociology, anthropology, phenomenology,, and an interdisciplinary study. Every study should take into account that there is a Sufi, and Sufi order (tariqat) life for the members of the Alevi tradition. At this point, the Alevi tradition should be compared with other Sufi schools that are their homogeneous counterparts. In addition, all studies should be carried out by taking into account the structuring of the “Ocak”s in the Alevi tradition. In this context, it should not be ignored that each Ocak is different from each other in terms of membership of the Sufi school, and lineage, this difference leads to a different

understanding, content,, and practices, from the principles of faith to the life of worship, from manners, and etiquettes such as cem, and semah to some social institutional structures such as “dedelik”, fondness, and brotherhood, from naming poems as “deyiş”, and “nefes” to works on manners, and etiquettes.

Keywords

History of Islamic Sects, Alevi Tradition, Sufism and Sufi Order/Tariqat Life, “Ocak” System.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Some Matters to be Considered in Research on Ocak’s (Lodges) and Groups Belonging to the Alevi Tradition” presented at the 1st Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2021-07-14
Accepted	2021-09-05
Published	2021-08-29
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Symposium Proceeding, History of Islamic Sects
Conference	:
Title	The 1st Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/1
Location & Date	Online - August 28-29, 2021
Sponsor	Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 5 - August 29, 2021, Sunday 10:00 - 11:00
Copyright	© 2021 Cenksu Üçer. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Üçer, Cenksu. “Some Matters to be Considered in Research on Ocak’s (Lodges) and Groups Belonging to the Alevi Tradition”. The 1st Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts. <i>ed. Abdullah Demir</i> . 93-96. Ankara: Oku Okut Press, 2021. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8